

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 3ης Σεπτεμβρίου 2015 *

«Αίτηση αναίρεσως — Κανονισμός (ΕΚ) 737/2010 — Κανονισμός για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) 1007/2009 — Εμπόριο προϊόντων φώκιας — Περιορισμοί στην εισαγωγή και την εμπορία των εν λόγω προϊόντων — Κύρος — Νομική βάση — Άρθρο 95 ΕΚ — Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης — Άρθρο 17 — Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών — Άρθρο 19»

Στην υπόθεση C-398/13 P,

με αντικείμενο αίτηση αναίρεσως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 8 Ιουλίου 2013,

Inuit Tapiriit Kanatami, με έδρα την Οτάβα (Καναδάς),

Nattivak Hunters' and Trappers' Organisation, με έδρα το Qikiqtarjuaq (Καναδάς),

Pangnirtung Hunters' and Trappers' Organisation, με έδρα το Pangnirtung (Καναδάς),

Jaypootie Moesiesie, κάτοικος Qikiqtarjuaq,

Allen Kooneeliusie, κάτοικος Qikiqtarjuaq,

Toomasie Newkingnak, κάτοικος Qikiqtarjuaq,

David Kuptana, κάτοικος Ulukhattok (Καναδάς),

Karliin Aariak, κάτοικος Iqaluit (Καναδάς),

Canadian Seal Marketing Group, με έδρα το Κεμπέκ (Καναδάς),

Ta Ma Su Seal Products Inc., με έδρα το Cap-aux-Meules (Καναδάς),

Fur Institute of Canada, με έδρα την Οτάβα,

NuTan Furs Inc., με έδρα την Catalina (Καναδάς),

GC Rieber Skinn AS, με έδρα το Bergen (Νορβηγία),

Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), με έδρα το Nuuk, Γροιλανδία (Δανία)

Johannes Egede, κάτοικος Nuuk,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), με έδρα το Nuuk,
William E. Scott & Son, με έδρα το Εδιμβούργο (Ηνωμένο Βασίλειο),
Association des chasseurs de phoques des Îles-de-la-Madeleine, με έδρα το Cap-aux-Meules,
Hatem Yavuz Deri Sanayi iç Ve Dış Ticaret Ltd Şirketi, με έδρα την Κωνσταντινούπολη (Τουρκία),
Northeast Coast Sealers' Co-Operative Society Ltd, με έδρα το Fleur-de-Lys (Καναδάς),
εκπροσωπούμενοι από τους H. Viaene, J. Bouckaert, και D. Gillet, advocaten,

αναιρεσεύοντες,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι:

η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, εκπροσωπούμενη από τους K. Mifsud-Bonnici και C. Hermes,
καθής πρωτοδίκως,

υποστηριζόμενη από:

το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο**, εκπροσωπούμενο από τους L. Visaggio και J. Rodrigues,
το **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, εκπροσωπούμενο από την K. Michael και τον M. Moore,
παρεμβαίνοντες πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, C. Vajda, A. Rosas, E. Juhász και D. Šváby, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: M. Aleksejev, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 9ης Φεβρουαρίου 2015,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτησή τους αναιρέσεως, οι Inuit Tapiriit Kanatami, Nattivak Hunters' and Trappers' Organisation, Pangnirtung Hunters' and Trappers' Organisation, J. Moesesie, A. Kooneeliusie, T. Newkingnak, D. Kuptana, K. Aariak, Canadian Seal Marketing Group, Ta Ma Su Seal Products Inc., Fur Institute of Canada, NuTan Furs Inc., GC Rieber Skinn AS, Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), J. Egede, Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), William E. Scott & Son, Association des chasseurs de phoques des Îles-de-la-Madeleine, Hatem Yavuz Deri

Sanayi iç Ve Dış Ticaret Ltd Şirketi και Northeast Coast Sealers' Co-Operative Society Ltd ζητούν την αναίρεση της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 25ης Απριλίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-526/10, EU:T:2013:215, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία απορρίφθηκε η προσφυγή τους με αίτημα την ακύρωση του κανονισμού (ΕΕ) 737/2010 της Επιτροπής, της 10ης Αυγούστου 2010, για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) 1007/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί εμπορίου προϊόντων φώκιας (ΕΕ L 216, σ.1, στο εξής: επίδικος κανονισμός) και την κήρυξη ως ανεφάρμοστου του κανονισμού (ΕΚ) 1007/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, περί εμπορίου προϊόντων φώκιας (ΕΕ L 286, σ. 36, στο εξής: βασικός κανονισμός).

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

- 2 Με το ψήφισμα 61/295 της 13ης Σεπτεμβρίου 2007, η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών υιοθέτησε τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών (στο εξής: ΔΗΕΔΑΠ). Το άρθρο 19 της εν λόγω Διακήρυξης ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη θα διαβουλεύονται και θα συνεργάζονται καλόπιστα με τους αυτόχθονες πληθυσμούς —μέσω των οργάνων εκπροσώπησής τους— προκειμένου να αποκτήσουν την ελεύθερη, την εκ των προτέρων και μετά από ενημέρωση συναίνεσή τους πριν από την υιοθέτηση και την εφαρμογή νομοθετικών ή διοικητικών μέτρων που μπορεί να τους αφορούν.»

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4 έως 7 και 14 του βασικού κανονισμού έχουν ως εξής:
- «(4) Η θήρα της φώκιας έχει προκαλέσει σοβαρό προβληματισμό στο κοινό και στις κυβερνήσεις που επιδεικνύουν ευαισθησία σε θέματα σχετικά με τη μεταχείριση των ζώων λόγω του πόνου, της αγωνίας, του φόβου και άλλης μορφής ταλαιπωρίας που προκαλούν στις φώκιες η θανάτωση και η εκδορά τους με τον τρόπο που συχνότατα διενεργούνται.
- (5) Ανταποκρινόμενα στον προβληματισμό πολιτών και καταναλωτών για τη θανάτωση και εκδορά της φώκιας, από την άποψη της καλής μεταχείρισης των ζώων, και για την πιθανή παρουσία στην αγορά προϊόντων που λαμβάνονται από ζώα που έχουν θανατωθεί και γδαρθεί με τρόπο που προκαλεί πόνο, αγωνία, φόβο και άλλα μαρτύρια, αρκετά κράτη μέλη θέσπισαν ή προτίθενται να θεσπίσουν νομοθεσία για τη ρύθμιση του εμπορίου προϊόντων φώκιας, απαγορεύοντας τις εισαγωγές και την παραγωγή τους, ενώ, σε άλλα κράτη μέλη, δεν επιβάλλονται περιορισμοί στο εμπόριο των προϊόντων αυτών.
- (6) Υπάρχουν, συνεπώς, διαφορές μεταξύ των εθνικών διατάξεων που διέπουν το εμπόριο, τις εισαγωγές, την παραγωγή και τη διάθεση στην αγορά προϊόντων φώκιας. Οι διαφορές αυτές επηρεάζουν δυσμενώς τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των προϊόντων που περιέχουν ή ενδέχεται να περιέχουν προϊόντα φώκιας και συνιστούν φραγμούς στην εμπορία των εν λόγω προϊόντων.
- (7) Η ύπαρξη των ποικίλων αυτών διατάξεων μπορεί περαιτέρω να αποθαρρύνει τους καταναλωτές από την αγορά προϊόντων που δεν παράγονται μεν από φώκια αλλά μπορεί να μην διακρίνονται ευκόλως από παρόμοια αγαθά που παράγονται από φώκια ή προϊόντα που μπορεί να περιέχουν στοιχεία ή συστατικά που λαμβάνονται από φώκια χωρίς όμως τούτο να είναι σαφώς αναγνωρίσιμο, όπως είναι γούνες, κάψουλες ωμέγα-3 και έλαια και δερμάτινα είδη.

[...]

- (14) Δεν θα πρέπει εξάλλου να επηρεάζονται αρνητικά τα στοιχειώδη οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα των κοινοτήτων Inuit, οι οποίες επιδίδονται στη θήρα φώκιας για την επιβίωσή τους. Η θήρα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον πολιτισμό και την ταυτότητα των μελών της κοινωνίας των Inuit, γεγονός το οποίο αναγνωρίζεται από τη Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των αυτοχθόνων πληθυσμών. Κατά συνέπεια, θα πρέπει να επιτραπεί η διάθεση στην αγορά των προϊόντων φώκιας που προέρχονται από τη θήρα στην οποία επιδίδονται παραδοσιακά οι Inuit και άλλοι αυτόχθονες πληθυσμοί και που συμβάλλουν στην επιβίωσή τους.»
- 4 Το άρθρο 3 του ως άνω κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Όροι για τη διάθεση στην αγορά», ορίζει, στις παραγράφους 1 και 4 αυτού, τα εξής:

«1. Η διάθεση προϊόντων φώκιας στην αγορά επιτρέπεται μόνον οσάκις τα προϊόντα φώκιας προέρχονται από θήρα στην οποία εκ παραδόσεως προβαίνουν οι Inuit και άλλες κοινότητες αυτοχθόνων πληθυσμών και η οποία συμβάλλει στην επιβίωσή τους. Για εισαγόμενα προϊόντα, οι όροι αυτοί ισχύουν κατά τη στιγμή ή το σημείο εισαγωγής.

[...]

4. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, τα μέτρα για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου τα οποία έχουν ως αντικείμενο την τροποποίηση μη ουσιωδών στοιχείων του παρόντος κανονισμού με συμπλήρωσή του, θεσπίζονται σύμφωνα με την κανονιστική διαδικασία με έλεγχο στην οποία παραπέμπει το άρθρο 5, παράγραφος 3.»
- 5 Επί τη βάση του άρθρου 3, παράγραφος 4, του εν λόγω κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε τον επίδικο κανονισμό. Κατά το άρθρο 1 αυτού, ο τελευταίος αυτός κανονισμός «καθορίζει λεπτομερείς κανόνες για τη διάθεση στην αγορά προϊόντων φώκιας βάσει του άρθρου 3 του [βασικού κανονισμού]».

Ιστορικό της διαφοράς και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 6 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 11 Ιανουαρίου 2010, οι Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. άσκησαν προσφυγή με αίτημα την ακύρωση του βασικού κανονισμού. Με τη διάταξη Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (T-18/10, EU:T:2011:419), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την εν λόγω προσφυγή ως απαράδεκτη. Η ασκηθείσα κατά της ως άνω διατάξεως αναίρεση απορρίφθηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-583/11 P, EU:C:2013:625).
- 7 Στις 10 Αυγούστου 2010, η Επιτροπή εξέδωσε τον επίδικο κανονισμό για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων σχετικά με την εφαρμογή του βασικού κανονισμού.
- 8 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 9 Νοεμβρίου 2010, οι αναιρεσείοντες άσκησαν προσφυγή με αίτημα, αφενός, την ακύρωση του επίδικου κανονισμού και, αφετέρου, την κήρυξη ως ανεφάρμοστου του βασικού κανονισμού δυνάμει του άρθρου 277 ΣΛΕΕ.
- 9 Με διάταξη της 13ης Απριλίου 2011, ο πρόεδρος του εβδόμου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου επέτρεψε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να παρέμβουν προς υποστήριξη των αιτημάτων της Επιτροπής.

- 10 Προς στήριξη της προσφυγής τους, οι νυν αναιρεσείοντες προέβαλαν δύο λόγους ακυρώσεως, εκ των οποίων ο πρώτος είχε αντληθεί από έλλειψη νομιμότητας του βασικού κανονισμού, με συνέπεια ο επίδικος κανονισμός να στερείται κάθε νομικής βάσεως, λόγω της πεπλανημένης επιλογής του άρθρου 95 ΕΚ ως νομικής βάσεως για την έκδοση του βασικού κανονισμού, από παραβίαση των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας καθώς και από προσβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Στο πλαίσιο του δεύτερου λόγου ακυρώσεως που προέβαλαν, οι νυν αναιρεσείοντες προσήψαν στην Επιτροπή ότι ενήργησε κατά κατάχρηση εξουσίας εκδίδοντας τον επίδικο κανονισμό.
- 11 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε τους δύο αυτούς λόγους ακυρώσεως και, κατά συνέπεια, την προσφυγή στο σύνολό της.

Αιτήματα των διαδίκων

- 12 Οι αναιρεσείοντες ζητούν από το Δικαστήριο:
- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, να κρίνει παράνομο και ανεφάρμοστο τον βασικό κανονισμό δυνάμει του άρθρου 277 ΣΛΕΕ και να ακυρώσει τον επίδικο κανονισμό δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ·
 - επικουρικώς, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο, και
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 13 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει, εις ολόκληρον, τους αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα.
- 14 Το Κοινοβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει τους αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα.
- 15 Το Συμβούλιο ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και να καταδικάσει τους αναιρεσείοντες στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 16 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες προβάλλουν δύο λόγους που αντλούνται από πλάνες περί το δίκαιο στις οποίες υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο κατά την εκτίμηση της νομιμότητας του βασικού κανονισμού. Ο πρώτος λόγος αποτελείται από δύο σκέλη και ο δεύτερος λόγος αποτελείται από τρία σκέλη.

Επί του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 17 Οι αναιρεσείοντες προβάλλουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ως εκ του ότι διαπίστωσε, με τις σκέψεις 28, 29, 37 έως 40, 50 και 64 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, ότι συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις προσφυγής στο άρθρο 95 ΕΚ κατά τον χρόνο εκδόσεως του βασικού κανονισμού.

- 18 Κατά τους αναιρεσιδόντες, οι προϋποθέσεις αυτές έπρεπε ήδη να συντρέχουν κατά τον χρόνο υποβολής, εκ μέρους της Επιτροπής, της προτάσεως η οποία κατέληξε στην έκδοση του βασικού κανονισμού. Συγκεκριμένα, κατά την άποψη των αναιρεσιδόντων, ο σκοπός του άρθρου 95 ΕΚ συνίσταται στην αποτροπή μιας καταστάσεως στο πλαίσιο της οποίας η ύπαρξη αποκλίσεων μεταξύ των εθνικών ρυθμίσεων θα επηρέαζε άμεσα την εσωτερική αγορά και όχι στην επισήμανση διαφορετικών εθνικών ρυθμίσεων ώστε να δοθεί «εξουσιοδότηση εν λευκώ» στον νομοθέτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου αυτός να νομοθετεί σε κάθε τομέα. Εάν ο χρόνος εκδόσεως της σχεδιαζόμενης πράξεως ήταν κρίσιμος για την εξέταση της συνδρομής των εν λόγω προϋποθέσεων, η Επιτροπή θα μπορούσε να θεμελιώσει την πρότασή της απλώς και μόνον στην πρόβλεψη ότι τέτοιες αποκλίσεις θα υφίσταντο κατά το χρονικό σημείο εκδόσεως της πράξεως αυτής, πράγμα που θα αντέκειτο στην αρχή της δοτής αρμοδιότητας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, ΣΕΕ.
- 19 Επικουρικώς, οι αναιρεσιδόντες υποστηρίζουν ότι, έστω και αν υποτεθεί ότι ο κρίσιμος χρόνος για τον έλεγχο νομιμότητας του βασικού κανονισμού υπό το πρίσμα του άρθρου 95 ΕΚ ήταν ο χρόνος εκδόσεως του εν λόγω κανονισμού, οι προϋποθέσεις που θα καθιστούσαν δυνατή την προσφυγή στο ως άνω άρθρο δεν επληρούντο κατά τον χρόνο εκείνο. Συγκεκριμένα, κατά τους αναιρεσιδόντες, τα όσα τονίζονται στο προοίμιο του εν λόγω κανονισμού, στο οποίο περιέχονται μόνον αόριστες και γενικές επισημάνσεις ως προς τις διαφορές μεταξύ των εθνικών ρυθμίσεων και του κινδύνου παρεμποδίσεως της ασκήσεως θεμελιωδών ελευθεριών ή στρεβλώσεως του ανταγωνισμού, δεν αρκούν για να δικαιολογηθεί προσφυγή στο άρθρο 95 ΕΚ. Οι αναιρεσιδόντες διατείνονται ότι, ιδίως, στην αιτιολογική σκέψη 5 του ίδιου κανονισμού δεν κατονομάζονται τα κράτη μέλη που θέσπισαν ή προτίθενται να θεσπίσουν απαγόρευση εισαγωγής ή παραγωγής προϊόντων φώκιας. Συναφώς, κατά τους αναιρεσιδόντες, οι συμπληρωματικές πληροφορίες που παρέσχε η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας δεν δύνανται να επανορθώσουν αυτήν την ανυπαρξία επαρκών στοιχείων στο περιεχόμενο, αυτό καθαυτό, του βασικού κανονισμού.
- 20 Η Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιτίθενται στα επιχειρήματα των αναιρεσιδόντων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 21 Στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσιδόντες προβάλλουν, κατ' ουσίαν, δύο επιχειρήματα που αφορούν, αφενός, τον κρίσιμο χρόνο για την εξέταση της συνδρομής των προϋποθέσεων προσφυγής στο άρθρο 95 ΕΚ και, αφετέρου, τις προϋποθέσεις που καθιστούν δυνατή την προσφυγή στο εν λόγω άρθρο στο μέτρο που ο βασικός κανονισμός δεν περιέχει, κατά τους αναιρεσιδόντες, αρκούντως σαφή στοιχεία όσον αφορά την ύπαρξη κινδύνου παρεμποδίσεως της ασκήσεως θεμελιωδών ελευθεριών ή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού.
- 22 Όσον αφορά το πρώτο επιχείρημα, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η νομιμότητα πράξεως της Ένωσης πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα τα διαθέσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία κατά τον χρόνο εκδόσεως της πράξεως (αποφάσεις *Agrana Zucker*, C-309/10, EU:C:2011:531, σκέψεις 31 και 45 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και *Schaible*, C-101/12, EU:C:2013:661, σκέψη 50). Μεταξύ άλλων, το Δικαστήριο ανατρέπει στον χρόνο εκδόσεως της επίμαχης πράξεως της Ένωσης προκειμένου να εξετάσει αν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις που καθιστούν δυνατή την επιλογή του άρθρου 95 ΕΚ ως νομικής βάσεως (βλ. αποφάσεις *Arnold André*, C-434/02, EU:C:2004:800, σκέψη 38· *Swedish Match*, C-210/03, EU:C:2004:802, σκέψη 37· Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-380/03, EU:C:2006:772, σκέψεις 45 έως 51 και 55, καθώς και *Vodafone* κ.λπ., C-58/08, EU:C:2010:321, σκέψεις 39 και 41).
- 23 Απεναντίας, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζουν οι αναιρεσιδόντες, ο χρόνος υποβολής της προτάσεως κανονισμού της Επιτροπής δεν μπορεί να είναι κρίσιμος για την ως άνω εξέταση. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο προσφυγής στρεφομένης κατά νομοθετικής πράξεως, όπως είναι ο βασικός κανονισμός, εκείνο που αποτελεί αντικείμενο του ελέγχου νομιμότητας του δικαστή της Ένωσης δεν είναι ή ως άνω

πρόταση, η οποία υπόκειται σε τροποποιήσεις κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, αλλά η εν λόγω νομοθετική πράξη όπως αυτή έχει εκδοθεί από τον νομοθέτη της Ένωσης κατά το πέρας της ως άνω διαδικασίας.

- 24 Εξάλλου, ο αριθμός των κρατών μελών που έχουν νομοθετήσει ή που προετίθεντο να νομοθετήσουν στον οικείο τομέα κατά τον χρόνο υποβολής της προτάσεως της Επιτροπής δεν είναι, αυτός καθ'αυτόν, κρίσιμος για την εκτίμηση της νομιμότητας της χρήσεως, εκ μέρους του νομοθέτη της Ένωσης, του άρθρου 95 ΕΚ, εφόσον επληρούντο οι προϋποθέσεις προσφυγής στο εν λόγω άρθρο κατά τον χρόνο εκδόσεως της επίμαχης νομοθετικής πράξεως.
- 25 Ως εκ τούτου, το πρώτο επιχείρημα των αναιρεσιδόντων πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.
- 26 Όσον αφορά το δεύτερο επιχείρημα, πρέπει να υπομνηστεί η πάγια νομολογία ότι τα μέτρα που προβλέπει το άρθρο 95, παράγραφος 1, ΕΚ πρέπει να σκοπούν πράγματι στη βελτίωση των συνθηκών για την εγκαθίδρυση και τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς [αποφάσεις *British American Tobacco (Investments)* και *Imperial Tobacco*, C-491/01, EU:C:2002:741, σκέψη 60· *Ηνωμένο Βασίλειο κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου*, C-217/04, EU:C:2006:279, σκέψη 42, καθώς και *Ηνωμένο Βασίλειο κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου*, C-270/12, EU:C:2014:18, σκέψη 113]. Μολονότι η απλή διαπίστωση διαφορών μεταξύ των εθνικών ρυθμίσεων και του αφηρημένου κινδύνου παρεμποδίσεως της ασκήσεως θεμελιωδών ελευθεριών ή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού δεν αρκεί προς δικαιολόγηση της επιλογής του άρθρου 95 ΕΚ ως νομικής βάσεως, ο νομοθέτης της Ένωσης μπορεί να στηριχθεί στο άρθρο αυτό ιδίως στην περίπτωση διαφορών μεταξύ εθνικών ρυθμίσεων που είναι ικανές να εμποδίσουν την άσκηση θεμελιωδών ελευθεριών και να έχουν, ως εκ τούτου, άμεσο αντίκτυπο στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ή να προκαλέσουν αισθητές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού (απόφαση *Vodafone* κ.λπ., C-58/08, EU:C:2010:321, σκέψη 32 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 27 Εξάλλου, η επιλογή αυτής της διατάξεως ως νομικής βάσεως είναι μεν δυνατή προκειμένου να προληφθούν μελλοντικά εμπόδια στο εμπόριο λόγω της ανομοιογενούς εξελίξεως των εθνικών νομοθεσιών, η εμφάνιση όμως των εμποδίων αυτών πρέπει να είναι πιθανή και το επίδικο μέτρο πρέπει να έχει ως αντικείμενο την πρόληψή τους (αποφάσεις *Γερμανία κατά Επιτροπής και Συμβουλίου*, C-380/03, EU:C:2006:772, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και *Vodafone* κ.λπ., C-58/08, EU:C:2010:321, σκέψη 33).
- 28 Συναφώς, οι αναιρεσιδόντες εσφαλμένως υποστηρίζουν ότι οι εκτιμήσεις που διαλαμβάνονται στο προοίμιο του βασικού κανονισμού δεν αρκούν για να δικαιολογηθεί προσφυγή στο άρθρο 95 ΕΚ και ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν ηδύνατο να λάβει υπόψη του τα στοιχεία που παρέσχε η Επιτροπή κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας.
- 29 Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι η αιτιολογία πράξεων γενικής ισχύος μπορεί να περιορίζεται, αφενός, στην περιγραφή της όλης καταστάσεως που οδήγησε στην έκδοση της πράξεως και, αφετέρου, στον καθορισμό των γενικών σκοπών που η πράξη αυτή επιδιώκει (βλ. απόφαση *AJD Tuna*, C-221/09, EU:C:2011:153, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), δεν είναι δυνατό να προσαφθεί στον νομοθέτη της Ένωσης ότι αυτός εξέθεσε μόνον κατά γενικό τρόπο, στις αιτιολογικές σκέψεις 4 έως 7 του βασικού κανονισμού, τις αποκλίσεις που υφίστανται μεταξύ των εθνικών ρυθμίσεων οι οποίες διέπουν την εμπορία προϊόντων φώκιας και τις εξ αυτών προκύπτουσες διαταραχές της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς που δικαιολογούν προσφυγή στο άρθρο 95 ΕΚ. Μεταξύ άλλων, ο νομοθέτης της Ένωσης δεν ήταν υποχρεωμένος, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζουν οι αναιρεσιδόντες, να αποσαφηνίσει, στο ίδιο το προοίμιο του βασικού κανονισμού, τον αριθμό και την ταυτότητα των κρατών μελών των οποίων η εθνική ρύθμιση έδωσε λαβή για την έκδοση της εν λόγω πράξεως.
- 30 Δεδομένου ότι η αιτιολογία του βασικού κανονισμού είναι, αυτή καθ'αυτήν, επαρκής, δεν είναι δυνατό να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι έλαβε υπόψη του, κατά την εκ μέρους του εξέταση, στη σκέψη 50 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τις υποβληθείσες από την Επιτροπή κατά τη διάρκεια

της ένδικης διαδικασίας συμπληρωματικές πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση της νομοθεσίας των κρατών μελών, κατάσταση η οποία έδωσε λαβή για την έκδοση του εν λόγω κανονισμού, λαμβανομένου υπόψη ότι οι πληροφορίες αυτές απλώς και μόνον παρείχαν διευκρινίσεις ως προς την αιτιολογία του βασικού κανονισμού, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της εξετάσεως της επιλογής του άρθρου 95 ΕΚ ως νομικής βάσεως λαμβάνονται υπόψη, σύμφωνα με την ως άνω νομολογία, τέτοιες διευκρινίσεις της αιτιολογίας της επίμαχης πράξεως, οι οποίες έχουν παρασχεθεί κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας [βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις *British American Tobacco (Investments)* και *Imperial Tobacco*, C-491/01, EU:C:2002:741, σκέψεις 68, 70 και 73· *Ηνωμένο Βασίλειο κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου*, C-217/04, EU:C:2006:279, σκέψη 61, καθώς και *Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου*, C-380/03, EU:C:2006:772, σκέψεις 46 και 47].

- 31 Πάντως, βάσει των πληροφοριών που προκύπτουν τόσο από την αιτιολογία του βασικού κανονισμού όσο και από τις διευκρινίσεις που παρέσχε η Επιτροπή, πληροφορίες τις οποίες οι αναιρεσείοντες δεν έθεσαν εν αμφιβόλω ενώπιον του Δικαστηρίου, το Γενικό Δικαστήριο, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, έκρινε, με τις σκέψεις 36 έως 40 και 50 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι κατά τον χρόνο εκδόσεως του βασικού κανονισμού υφίσταντο διαφορές μεταξύ των εθνικών διατάξεων που διέπουν το εμπόριο των προϊόντων φώκιας, διαφορές οι οποίες μπορούσαν να παρακωλύσουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εν λόγω προϊόντων.
- 32 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς συνήγαγε, με τη σκέψη 58 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι οι διαφορές αυτές μπορούσαν να δικαιολογήσουν την παρέμβαση του νομοθέτη της Ένωσης με βάση το άρθρο 95 ΕΚ.
- 33 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

Επί του δεύτερου σκέλους του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 34 Οι αναιρεσείοντες προβάλλουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, με τη σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ως εκ του ότι στηρίχθηκε στην εκτίμηση ότι οι μεταξύ κρατών μελών εμπορικές συναλλαγές όσον αφορά τα προϊόντα φώκιας καθώς και τα παρόμοια προϊόντα δεν είναι, βεβαίως, αμελητέες. Πάντως, κατά τους αναιρεσείοντες, ευλόγως θα μπορούσαν να εκφραστούν αμφιβολίες ως προς τον μη αμελητέο χαρακτήρα των μεταξύ των κρατών μελών εμπορικών συναλλαγών όσον αφορά τα προϊόντα φώκιας και τα παρόμοια προϊόντα. Επιπλέον, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο νομοθέτης της Ένωσης δύναται να προσφεύγει στο άρθρο 95 ΕΚ μόνον αν οι εμπορικές συναλλαγές όσον αφορά τα οικεία προϊόντα είναι σχετικά σημαντικές, πράγμα το οποίο πόρρω απέχει από το να ισχύει όσον αφορά τα προϊόντα φώκιας.
- 35 Η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο υποστηρίζουν ότι το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναιρέσεως είναι απαράδεκτο και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμο.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

– Επί του παραδεκτού

- 36 Όπως επισήμαναν η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο, η διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου, η οποία περιλαμβάνεται στη σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και η οποία αφορά τον μη αμελητέο χαρακτήρα των μεταξύ των κρατών μελών εμπορικών συναλλαγών ως προς τα προϊόντα φώκιας και τα παρόμοια προϊόντα, εκφεύγει της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου κατ' αναίρεση.
- 37 Συγκεκριμένα, κατά τα άρθρα 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αναίρεση περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να διαπιστώνει και να εκτιμά τα κρίσιμα πραγματικά στοιχεία και να αξιολογεί τα αποδεικτικά στοιχεία, υπό την επιφύλαξη του ενδεχομένου παραμορφώσεως των εν λόγω πραγματικών στοιχείων και των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων (απόφαση *Ryanair κατά Επιτροπής*, C-287/12 P, EU:C:2013:395, σκέψη 78 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 38 Δεδομένου ότι οι αναιρεσιδόντες ουδόλως προβάλλουν την ύπαρξη παραμορφώσεως, εξ αυτού συνάγεται ότι το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσεως, στο μέτρο που αφορά τη σχετική με τον μη αμελητέο χαρακτήρα των μεταξύ των κρατών μελών εμπορικών συναλλαγών διαπίστωση του Γενικού Δικαστηρίου, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο.

– Επί της ουσίας

- 39 Πρέπει να επισημανθεί ότι από το γράμμα του άρθρου 95 ΕΚ δεν προκύπτει η ύπαρξη απαιτήσεως κατά την οποία ο νομοθέτης της Ένωσης δύναται να προσφεύγει στο εν λόγω άρθρο μόνον αν οι εμπορικές συναλλαγές όσον αφορά τα οικεία προϊόντα είναι σχετικά σημαντικές.
- 40 Επιπλέον, καίτοι, σε ορισμένες υποθέσεις, το Δικαστήριο έχει χαρακτηρίσει ως σχετικά σημαντικές τις εμπορικές συναλλαγές στις οικείες αγορές (βλ. αποφάσεις *Arnold André*, C-434/02, EU:C:2004:800, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία· *Swedish Match*, C-210/03, EU:C:2004:802, σκέψη 38, καθώς και *Γερμανία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου*, C-380/03, EU:C:2006:772, σκέψη 53), εντούτοις, το Δικαστήριο ουδόλως έχει υιοθετήσει νομικό κριτήριο κατά το οποίο τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται βάσει του άρθρου 95 ΕΚ αφορούν μόνον τις αγορές των προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο σχετικά σημαντικών εμπορικών συναλλαγών.
- 41 Εν προκειμένω, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, με τις σκέψεις 39, 40 και 56 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στηριζόμενο σε εκτιμήσεις που ανάγονται στις αγορές προϊόντων φώκιας και άλλων προϊόντων που ενδέχεται να συγχέονται με τα προϊόντα αυτά, ότι οι υφιστάμενες διαφορές μεταξύ των εθνικών ρυθμίσεων σχετικά με το εμπόριο των προϊόντων φώκιας μπορούσαν να διαταράξουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς όσον αφορά τα προϊόντα αυτά. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς συνήγαγε, με τη σκέψη 58 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, χωρίς να υποχρεούται να ελέγξει αν οι εμπορικές συναλλαγές όσον αφορά τα οικεία προϊόντα είναι σχετικά σημαντικές προκειμένου να δικαιολογηθεί προσφυγή στο άρθρο 95 ΕΚ, ότι οι διαφορές αυτές καθιστούσαν δυνατή τη λήψη μέτρων βάσει του εν λόγω άρθρου.
- 42 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του πρώτου λόγου αναίρεσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτο και εν μέρει αβάσιμο.

Επί του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 43 Οι αναιρεσείοντες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ως εκ του ότι διαπίστωσε, με τη σκέψη 105 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι έπρεπε να γίνει παραπομπή μόνο στις διατάξεις του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης) και όχι σε εκείνες της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ). Κατά τους αναιρεσείοντες, από το άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ καθώς και από τα άρθρα 52, παράγραφος 3, και 53 του Χάρτη προκύπτει, ιδίως, ότι τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται δυνάμει της ΕΣΔΑ πρέπει να λαμβάνονται δεόντως υπόψη, κατά την εφαρμογή των Συνθηκών, ως γενικές αρχές του δικαίου και ότι οι διατάξεις της ΕΣΔΑ πρέπει να υπερισχύουν σε περίπτωση κατά την οποία παρέχουν ευρύτερη προστασία απ' ό,τι παρέχουν εκείνες του Χάρτη.
- 44 Η Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντιτίθενται στα επιχειρήματα των αναιρεσιδόντων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 45 Υπενθυμίζεται ότι, μολονότι, όπως επιβεβαιώνεται από το άρθρο 6, παράγραφος 3, ΣΕΕ, τα αναγνωρισμένα από την ΕΣΔΑ θεμελιώδη δικαιώματα αποτελούν τμήμα του δικαίου της Ένωσης ως γενικές αρχές και μολονότι το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη ορίζει ότι τα περιεχόμενα στον εν λόγω Χάρτη δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνονται δυνάμει της ΕΣΔΑ έχουν την ίδια έννοια και την ίδια εμβέλεια με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση, η Σύμβαση αυτή δεν συνιστά, ενόσω η Ένωση δεν έχει προσχωρήσει σε αυτή, νομική πράξη τυπικώς ενταγμένη στην έννομη τάξη της Ένωσης (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, αποφάσεις Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψη 44· Schindler Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-501/11 P, EU:C:2013:522, σκέψη 32, καθώς και Telefónica και Telefónica de España κατά Επιτροπής, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, σκέψη 41).
- 46 Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε, με τη σκέψη 105 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι τα άρθρα 17, 7, 10 και 11 του Χάρτη κατοχυρώνουν, στο δίκαιο της Ένωσης, την προστασία που παρέχεται δυνάμει των διατάξεων της ΕΣΔΑ τις οποίες επικαλέσθηκαν οι αναιρεσείοντες και ότι, εν προκειμένω, η εξέταση του κύρους του βασικού κανονισμού πρέπει να στηρίζεται μόνον επί των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται δυνάμει του Χάρτη (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, αποφάσεις Otis κ.λπ., C-199/11, EU:C:2012:684, σκέψη 47, καθώς και Ziegler κατά Επιτροπής, C-439/11 P, EU:C:2013:513, σκέψη 126 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 47 Εν πάση περιπτώσει, διαπιστώνεται ότι, στο πλαίσιο του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες αρκούνται στο να προβάλουν την αιτίαση ότι το Γενικό Δικαστήριο προέβη σε παραπομπή μόνο στις διατάξεις του Χάρτη και όχι στις διατάξεις της ΕΣΔΑ, χωρίς, εντούτοις, να αποσαφηνίσουν με ποιον τρόπο το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε, όπως υποστηρίζουν, συγκεκριμένα σε πλάνη περί το δίκαιο βαρύνουσα την εκ μέρους του εξέταση του κύρους του βασικού κανονισμού υπό την έποψη των θεμελιωδών δικαιωμάτων, πλάνη που να είναι ικανή να επιφέρει την αναίρεση της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 48 Συνεπώς, το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως είναι απορριπτέο.

Επί του δεύτερου και του τρίτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 49 Με το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ως εκ του ότι έκρινε ότι το δικαίωμα ιδιοκτησίας δεν μπορεί να επεκταθεί και επί της προστασίας απλών συμφερόντων εμπορικής φύσεως. Κατά τους αναιρεσείοντες, η απαγόρευση εμπορίας των προϊόντων φώκιας στην Ένωση θίγει το δικαίωμά τους να προβαίνουν σε εμπορική εκμετάλλευση των εν λόγω προϊόντων. Συναφώς, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η απαγόρευση εμπορίας και διαθέσεως στην αγορά της Ένωσης συμπληρωμάτων διατροφής είναι ικανή να περιορίσει την ελεύθερη άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας των παρασκευαστών των εν λόγω προϊόντων. Πάντως, κατά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και ειδικότερα την απόφαση Malik κατά Ηνωμένου Βασιλείου (ΕΔΔΑ, αριθ. 23780/08, 13 Μαρτίου 2012), τα οικονομικά συμφέροντα που σχετίζονται με την επιχείρηση αποτελούν «αγαθά» κατά την έννοια του άρθρου 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 1 της ΕΣΔΑ και εμπίπτουν, ως εκ τούτου, στην προστασία του δικαιώματος ιδιοκτησίας.
- 50 Με το τρίτο σκέλος του ως άνω λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες προσάπτουν στο Γενικό Δικαστήριο ότι διαπίστωσε, με τη σκέψη 112 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ΔΗΕΔΑΠ δεν έχει δεσμευτική ισχύ και ότι το δικαστήριο αυτό απέσχε από το να εξετάσει αν τα θεσμικά όργανα της Ένωσης είχαν, πριν από την έκδοση του βασικού κανονισμού, την εκ των προτέρων παρασχεθείσα συναίνεση των αναιρεσειόντων κατά το άρθρο 19 της εν λόγω Διακηρύξεως. Συγκεκριμένα, κατά τους αναιρεσείοντες, καίτοι η εν λόγω Διακήρυξη δεν έχει, αυτή καθαυτή, το νομικό καθεστώς δεσμευτικής πράξεως, η Ένωση έχει αναγνωρίσει, με την αιτιολογική σκέψη 14 του βασικού κανονισμού, την υποχρέωση καλόπιστης συμμορφώσεως προς τις διατάξεις της ΔΗΕΠΑΔ. Πάντως, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η Ένωση δεν μπορεί να παρεκκλίνει από τους κανόνες, τους οποίους αυτή έχει θεσπίσει, κατά την εφαρμογή της εν λόγω διακηρύξεως (απόφαση NTN Togo Bearing κ.λπ. κατά Συμβουλίου, 113/77, EU:C:1979:91, σκέψη 21). Επιπλέον, οι αναιρεσείοντες διατείνονται ότι από ένα ψήφισμα της Ένωσης του Διεθνούς Δικαίου, το οποίο δημοσιεύθηκε το 2012, προκύπτει ότι το άρθρο 19 της ΔΗΕΠΑΔ θέτει κανόνα εθιμικού διεθνούς δικαίου, τον οποίο η Ένωση οφείλει να τηρεί κατά την άσκηση των εξουσιών της.
- 51 Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ότι το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως είναι απαράδεκτο, στο σύνολό του, για τον λόγο ότι οι αναιρεσείοντες δεν προσδιορίζουν την πλάνη περί το δίκαιο, στην οποία φέρεται ότι υπέπεσε το Γενικό Δικαστήριο, κατά τρόπο αρκούντως επακριβή υπό την έννοια του άρθρου 169, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου. Μεταξύ άλλων, όπως υποστηρίζει το Κοινοβούλιο, η αίτηση αναιρέσεως δεν παρέχει τη δυνατότητα να προσδιορισθεί αν οι αναιρεσείοντες βάλλουν κατά της εξετάσεως ή της ελλείψεως εξετάσεως των προβληθέντων ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου λόγων ακυρώσεως και δεν παρέχει τη δυνατότητα να προσδιορισθεί για ποιους λόγους θα πρέπει να προσδοθεί δεσμευτική ισχύς στο άρθρο 19 της ΔΗΕΔΑΠ. Κατά την Επιτροπή και το Κοινοβούλιο, το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του ως άνω λόγου αναιρέσεως είναι, τουλάχιστον, εν μέρει απαράδεκτα, εφόσον οι αναιρεσείοντες δεν προέβαλαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ούτε την ύπαρξη τυχόν προσβολής της επιχειρηματικής ελευθερίας ούτε την ύπαρξη τυχόν παραβάσεως ενός κανόνα του εθιμικού διεθνούς δικαίου.
- 52 Η Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο εκτιμούν ότι το δεύτερο και το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως είναι, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

– Επί του παραδεκτού του δεύτερου και του τρίτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

- 53 Όσον αφορά την προβληθείσα από το Κοινοβούλιο ένσταση απαραδέκτου που αφορά το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στο σύνολό του, πρέπει να υπομνηστεί ότι από τα άρθρα 256, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, καθώς και από τα άρθρα 168, παράγραφος 1, στοιχείο δ', και 169, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να προσδιορίζει επακριβώς τα επίμαχα σημεία του σκεπτικού της αποφάσεως της οποίας ζητείται η αναίρεση και να παραθέτει κατά τρόπο επακριβή τα νομικά επιχειρήματα που στηρίζουν κατά τρόπο συγκεκριμένο το αίτημα αυτό, ειδάλλως η αίτηση αναιρέσεως ή ο οικείος λόγος απορρίπτονται ως απαράδεκτα (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, αποφάσεις Schindler Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-501/11 P, EU:C:2013:522, σκέψη 43, και Ezz κ.λπ. κατά Συμβουλίου, C-220/14 P, EU:C:2015:147, σκέψη 111 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 54 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι, με το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως, οι αναιρεσείοντες αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο σημείο του σκεπτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Συναφώς, κατά τους αναιρεσείοντες, η προβληθείσα πλάνη περί το δίκαιο έγκειται στο ότι παραβλέφθηκε η δεσμευτική ισχύς της προβλεπόμενης στο άρθρο 19 της ΔΗΕΔΑΠ απαιτήσεως περί συναιρέσεως, δεσμευτική ισχύς η οποία προκύπτει, κατά τους αναιρεσείοντες, τόσο από την αιτιολογική σκέψη 14 του βασικού κανονισμού όσο και από κανόνα του εθιμικού διεθνούς δικαίου.
- 55 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να απορριφθεί ο λόγος απαραδέκτου τον οποίο προέβαλε το Κοινοβούλιο και ο οποίος αφορά το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως στο σύνολό του.
- 56 Όσον αφορά τις ενστάσεις περί του εν μέρει απαραδέκτου τις οποίες προέβαλαν η Επιτροπή και το Κοινοβούλιο, από τα έγγραφα της δικογραφίας προκύπτει ότι οι αναιρεσείοντες δεν προέβαλαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου ούτε την ύπαρξη τυχόν προσβολής της επιχειρηματικής ελευθερίας που εξαγγέλλεται στο άρθρο 16 του Χάρτη ούτε την ύπαρξη τυχόν παραβάσεως ενός κανόνα του εθιμικού διεθνούς δικαίου ο οποίος να προκύπτει από το άρθρο 19 της ΔΗΕΔΑΠ.
- 57 Πάντως, κατά πάγια νομολογία, αν οι διάδικοι είχαν τη δυνατότητα να προβάλουν για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρισμό που δεν προέβαλαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, τούτο θα τους παρείχε τη δυνατότητα να υποβάλουν στην κρίση του Δικαστηρίου, του οποίου η αρμοδιότητα στις αναιρετικές διαδικασίες είναι περιορισμένη, διαφορά με περιεχόμενο ευρύτερο της διαφοράς που εκδίκασε το Γενικό Δικαστήριο (απόφαση Nexans και Nexans France κατά Επιτροπής, C-37/13 P, EU:C:2014:2030, σκέψη 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 58 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο στο μέτρο που αφορά την επιχειρηματική ελευθερία και το τρίτο σκέλος αυτού του λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο καθόσον αφορά την παράβαση κανόνα του εθιμικού διεθνούς δικαίου.

– Επί της ουσίας του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

- 59 Οι αναιρεσείοντες υποστηρίζουν, κατ' ουσίαν, ότι ο βασικός κανονισμός εισάγει προσβολή του δικαιώματός τους ιδιοκτησίας καθόσον η απαγόρευση εμπορίας προϊόντων φώκιας θίγει το δικαίωμά τους να προβαίνουν σε εμπορική εκμετάλλευση των εν λόγω προϊόντων στο εσωτερικό της Ένωσης.
- 60 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι η παρεχόμενη από το άρθρο 17 του Χάρτη προστασία του δικαιώματος ιδιοκτησίας δεν αφορά την προστασία απλών συμφερόντων ή ευκαιριών εμπορικής φύσεως, των οποίων ο αβέβαιος χαρακτήρας είναι σύμφυτος με την ουσία, αυτή καθεαυτή, της οικονομικής δραστηριότητας, αλλά την προστασία δικαιωμάτων με περιουσιακή αξία, εκ των οποίων

απορρέει, λαμβανομένης υπόψη της έννομης τάξεως, μια δεδομένη νομική κατάσταση βάσει της οποίας ασκούνται αυτοτελώς τα εν λόγω δικαιώματα από και υπέρ του κατόχου τους (βλ. απόφαση Sky Österreich, C-283/11, EU:C:2013:28, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 61 Ομοίως, από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με το άρθρο 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 1 της ΕΣΔΑ, που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη δυνάμει του άρθρου 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, προκύπτει ότι το μελλοντικό εισόδημα μπορεί να θεωρείται ως «αγαθό» δυνάμενο να τυγχάνει της προστασίας του ως άνω άρθρου μόνον εάν το εν λόγω εισόδημα έχει ήδη εισπραχθεί, εάν το εν λόγω εισόδημα έχει αποτελέσει το αντικείμενο βεβαίας απαιτήσεως ή εάν υφίστανται ειδικές περιστάσεις δυνάμενες να θεμελιώσουν τη δημιουργία δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του ενδιαφερομένου για την εκ μέρους του απόκτηση αγαθού με περιουσιακή αξία (βλ., μεταξύ άλλων, ΕΔΔΑ Anheuser-Busch κατά Πορτογαλίας, αριθ. 73049/01, 11 Ιανουαρίου 2007, § 64 και 65, καθώς και Malik κατά Ηνωμένου Βασιλείου, προπαρατεθείσα, § 93).
- 62 Πάντως, οι αναιρεσείοντες επικαλέσθηκαν, ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης, απλώς και μόνον τη δυνατότητα να εμπορεύονται προϊόντα φώκιας στο εσωτερικό της Ένωσης, χωρίς να προβάλουν ότι συντρέχουν τέτοιες περιστάσεις.
- 63 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτο και ως εν μέρει αβάσιμο.
- Επί της ουσίας του τρίτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως
- 64 Όσον αφορά το άρθρο 19 της ΔΗΕΔΑΠ, δεδομένου ότι η εν λόγω διάταξη δεν έχει, αυτή καθαυτήν, δεσμευτική νομική ισχύ όπως αναγνωρίζουν και οι αναιρεσείοντες, αρκεί η διαπίστωση ότι η αιτιολογική σκέψη 14 του βασικού κανονισμού δεν προσδίδει, επίσης, δεσμευτικό αποτέλεσμα στην προβλεπόμενη από την εν λόγω διάταξη υποχρέωση διαβουλεύσεως και συνεργασίας προκειμένου να αποκτηθεί η συναίνεση των κοινοτήτων Inuit.
- 65 Συγκεκριμένα, από το γράμμα της ως άνω αιτιολογικής σκέψεως προκύπτει ότι, προκειμένου να μην επηρεάζονται αρνητικά τα στοιχειώδη οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα των κοινοτήτων Inuit, οι οποίες επιδίδονται στη θήρα φώκιας για την επιβίωσή τους, θα πρέπει να επιτραπεί η διάθεση στην αγορά των προϊόντων φώκιας που προέρχονται από τη θήρα στην οποία επιδίδονται παραδοσιακά οι εν λόγω κοινότητες και που συμβάλλουν στην επιβίωσή τους.
- 66 Δεδομένου ότι μια τέτοια άδεια διαθέσεως προϊόντων φώκιας στην αγορά προβλέπεται από το άρθρο 3, παράγραφος 1, του βασικού κανονισμού, προκύπτει ότι η εν λόγω αιτιολογική σκέψη 14, αναφερόμενη στην αναγνώριση, εκ μέρους της ΔΗΕΔΑΠ, της ως άνω θήρας ως αναπόσπαστου μέρους του πολιτισμού και της ταυτότητας των μελών των κοινοτήτων Inuit, απλώς και μόνον αιτιολογεί την ως άνω παρέκκλιση από την προκύπτουσα από τον εν λόγω κανονισμό απαγόρευση διαθέσεως προϊόντων φώκιας στην αγορά.
- 67 Αντιθέτως, δεν είναι δυνατό να συναχθεί από το γράμμα της αιτιολογικής σκέψεως 14 του εν λόγω κανονισμού η ύπαρξη νομικώς δεσμευτικής υποχρεώσεως συμμορφώσεως προς το άρθρο 19 της ΔΗΕΔΑΠ, διατάξεως η οποία δεν μνημονεύεται, εξάλλου, στην ως άνω αιτιολογική σκέψη.
- 68 Επομένως, το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτο και ως εν μέρει αβάσιμο.
- 69 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της ως εν μέρει απαράδεκτη και ως εν μέρει αβάσιμη.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 70 Δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαινεται επί των δικαστικών εξόδων.
- 71 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, που εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, αυτού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Όταν η αναίρεση δεν ασκήθηκε από παρεμβαίνοντα πρωτοδίκως και αυτός μετέσχε στην ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία, το Δικαστήριο μπορεί, δυνάμει της παραγράφου 4 του εν λόγω άρθρου 184, να αποφασίσει ότι ο διάδικος αυτός φέρει τα δικαστικά έξοδά του. Το άρθρο 140, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, που επίσης εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, προβλέπει ότι τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα.
- 72 Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικασθούν οι αναιρεσείοντες και οι τελευταίοι ηττήθηκαν, πρέπει, πέραν των δικών τους εξόδων, να καταδικασθούν στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής.
- 73 Το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ως παρεμβαίνοντες ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, φέρουν έκαστος τα δικαστικά έξοδά τους.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.
- 2) Οι Inuit Tapiriit Kanatami, Nattivak Hunters' and Trappers' Organisation, Pangnirtung Hunters' and Trappers' Organisation, Jaypootie Moesesie, Allen Kooneeliusie, Toomasie Newkingnak, David Kuptana, Karliin Aariak, Canadian Seal Marketing Group, Ta Ma Su Seal Products Inc., Fur Institute of Canada, NuTan Furs Inc., GC Rieber Skinn AS, Inuit Circumpolar Council Greenland (ICC-Greenland), Johannes Egede, Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK), William E. Scott & Son, Association des chasseurs de phoques des Îles-de-la-Madeleine, Hatem Yavuz Deri Sanayi iç Ve Diş Ticaret Ltd Şirketi και Northeast Coast Sealers' Co-Operative Society Ltd καταδικάζονται, πέραν των δικών τους εξόδων, στα δικαστικά έξοδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
- 3) Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης φέρουν έκαστος τα δικαστικά έξοδά τους.

(υπογραφές)